

Naše vsak četrtlet in velja
o poštino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
na celo leto 32 Din, pol leta
18 Din, četrt leta 8 Din. Izven
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravništvo
«Slov. Gospodarja» v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopolnjuje do odpo-
vedl. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. interurban 113.

Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka stane 1-50 din.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravništvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cena inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštine proste. Čekovani
račun poštne urada Ljubljana
10.003. Telefon inter-
urban 113.

7. številka.

Maribor, dne 17. februarja 1927.

61. letnik.

Državni proračun za l. 1927-28.

Narodni poslanec Vlad. Pušenjak.

Prvikrat smo zastopniki SLS v finančnem odboru glasovali za državni proračun. Storili nismo tega samo radi političnih razlogov, radi tega, ker je stranka postala vladna stranka, ampak radi gospodarskih razlogov. Sedanja vlada in vladna večina si je stavila kot svojo nalogo, da spravi državne finance v red in da zmanjša pretirana bremena. Dokaz temu je poročilo finančnega odbora k predlogu državnega proračuna za leto 1927-28. Najvažnejše točke tega poročila hočem dobesedno navesti, da spoznajo naši somišljeniki, da se začneja pod novim finančnim ministrom dr. Markovičem voditi druga finančna politika kot pod njegovimi predniki in da je popolnoma neumestna gornja liberalcev proti SLS radi tega, ker je v jedri in sicer zadnji seji finančnega odbora glasovala za proračun.

Vrline proračuna.

Novi proračun se odlikuje po tem, da je manjši kakor lanski proračun, da so investicije črtane in da so nekatera bremena zmanjšana. Proračuni so se prej od leta do leta povečevali tako, da znaša zadnji proračun 12 milijard in 504 milijone dinarjev, dočim je novi proračun zmanjšan za eno milijardo 39 milijonov dinarjev in znaša samo 11 milijard 464 milijonov dinarjev. Pretirano visoki proračuni so bili posledica tega, da so stroški za investicije (zgradba železnic, cest, uradnih poslopij itd.) pokrivali iz rednih državnih dohodkov, dočim se povsod drugod v to svrhu uporabljajo posojila (domača in inozemska). V novem proračunu so vse nove investicije črtane, ostali so le krediti za dokončanje zgradb, katere se že zidajo. Prvikrat so se znižali neposredni in posredni davki za 212 milijonov dinarjev. Zmanjšani so davčni zaostanki za 100 milijonov Din. Cena soli za pol dinarja pri kilogramu, kar znaša 65 milijonov dinarjev, takse za 18,5 milijonov dinarjev, trošarina na riž, cikorijo, sveče itd. za okrog 11 milijonov dinarjev itd. Važno je odlaganje plačila davčnih zaostankov za dobo 1-4 let, povišanje eksistenčnega minima pri dohodnini od 5000 Din do 6000 Din. Pribiti moramo, da niso nudili prejšnji proračuni nobenih davčnih olajšav, pač pa povišanje davkov, in da je v tem proračunu napravljen prvi korak za znižanje pretiranih davčnih bremen.

Gospodarska kriza.

V poročilu se obširno govori o gospodarski krizi in se govdarja, da je finančni odbor stavil primerne predloge vladi, da bi se ekonomske nepravilnosti ublažile. Stremljenje finančnega odbora je bilo, da se zmanjša proračun izdatkov, ker ima gospodarstvo in davčni obvezanci manj dohodkov in so vsled tega prisiljeni svoje potrebe zmanjšati. Proračun mora odgovarjati gospodarski moči naroda, državne dajatve ne smejo prekoračiti dovoljenih mej, a državni dohodki se morajo racionalno uporabiti.

Državni dolgovi.

Vojni dolg v Ameriki je urejen, treba urediti i vojne dolge v ostalih državah. Brzo in radikalno se mora rešiti vprašanje naših letičnih dolgov, kateri predstavljajo veliko nevoljo i za narodno gospodarstvo i za državne finance. Finančni odbor je mišljenja, da more biti rešitev tega vprašanja jedna izmed najnujnejših nalog ministra financ.

Državna podjetja.

Radi slabega gospodarstva v državnih gospodarskih podjetjih se zahteva, da se država ne spušča v privatno gospodarstvo, da se ne loteva poslov, kateri pripadajo posa-

mezniku. S tem, da vodi država razna gospodarska podjetja, odvzema ona delo in dohodke državljanom, povrh pa so ta gospodarska podjetja balast za državne finance. Finančni odbor je tekom lanskega leta pregledal veliko število državnih podjetij in ugotovil, da je neumestno, da država iste vodi i nadalje.

Valutna politika.

Potrebno je, da se v valutni politiki vodi i nadalje politika stabilizacije dinarja, da se mora stabilizirati kurz dinarja obdržati, ker se po njem normirajo pogoji dela in naše gospodarske razmere vobče. Valutna reforma se ne more izvesti, dokler se razmere ne zboljšajo in ne bo jasnosti glede državnih obvez v inozemstvu in glede gospodarskega položaja v državi.

Carinska, tarinna in davčna politika.

Čimprej se naj zaključijo trgovske pogodbe z drugimi državami, da pridemo do rednih carinskih razmer. Ne moremo ostati pri izrednih razmerah, ker to škoduje gospodarstvu, njegovi moči in razvijanju gospodarskih razmer. V finančnem odboru se je zahtevalo znižanje postavk za uvoz kmetijskih potrebščin, katero zahtevo mora vlada čim prej izpolniti.

Promet mora biti ne samo siguran, brz in točen, ampak tudi cen. Železniški tarifi se morajo prilagoditi sedanjim gospodarskim razmeram glede vrste robe, njene cene in pravca vožnje. Najboljši promet ne odgovarja gospodarskim razmeram, ako je predrag, ker se nikdo ne more posluževati prometa.

Izjednačenje davčne zakonodaje ni samo potrebno radi izjednačenja obvez državljanov napram državi, ampak tudi radi ojačanja ideje državnega jedinstva. Nujna in neodložljiva potreba naroda in države je, da se uzakoni davčni zakon, katerega je dovršil davčni odbor.

Državni monopoli.

V upravi državnih monopolov treba izvesti razne reforme, katere bi bile v korist naroda. Cena soli je previsoka, mnogokrat se pojavlja pomanjkanje soli v raznih pokrajinah. Finančni odbor je mnenja, da treba dopustiti prosto prodajo soli, pod pogojem, da se plača monopolska taksa pri uvozu iz inozemstva, oziroma pri oddaji iz domačih solnin. Konkurenca in svobodna iniciativa bi povzročila, da bi postala cena soli normalna in bi bilo dovolj soli na razpolago.

To poročilo vsebuje gospodarski program za proračunsko leto 1926-27, tekom razprav v finančnem odboru v mesecu februarju pa bomo še predložili razne predloge, kateri se tičejo razmer v Sloveniji.

Oblastna skupščina.

Zadnje volitve, ki so se vršile dne 23. januarja 1927 za izvolitev poslancev v oblastno skupščino, so bile izredno živahne, dasi je bila udeležba razmeroma manjša kot se je to pričakovalo. In poslanci, ki so bili izvoljeni, so sedaj poklicani, da dne 23. l. m. pridejo na prvo sejo.

Predpriprave za oblastno skuščino bi moral izvršiti veliki župan. Ker pa imamo v Sloveniji do zdaj še dva demokratska velika župana, je bilo razumljivo, da z njima ni mogoče nobenega sodelovanja, ker bi bila le ovira stvarnemu delu za oblastno skupščino. Zato je SLS pred vsem zahtevala, da se naj izvrši izprememba pri poslovanju, da ne bo uradnik-veliki župan predpisoval poslancem, kako in kaj se naj v oblastni skupščini ukrepa in sklepa, ampak da bodo poslanci v tem svobodni. In dosegla je to! Dosegla

bo pa tudi to, da se bodo veliki župani izmenjali tako, da ne bodo zaupniki stranke SDS.

V prvi seji oblastne skupščine se bodo vršila volitev predsednika, podpredsednika in tajnikov. Nato se bodo izvolili tudi posamezni odborniki, ki jih bo pet, in pa se bodo sestavili trije odbori skupščine.

Prvo delo, ki ga bo morala oblastna skupščina izvesti, bo sestava proračuna. Kolikor je bilo mogoče, je SLS že dosegla, da bo vlada omogočila delovanje skupščin in odbora, da bo dala tudi nekaj državnih dohodkov na razpolago. Zato lahko že prvo leto, če tudi je še le začetek, pričakujemo precej uspehov, ki bodo vidno pokazali, da SLS dela za slovenski narod.

Ko bodo te dni naši oblastveni poslanci prišli prvokrat skupaj, jih pozdravljamo, te delavce za vsesplošni napredek naše lepe Štajerske in jim želimo pri njihovem delu obilo božjega blagoslova!

Da bomo nasprotnike poznali!

«Domovina» piše, sam dr. Žerjav je podpisan, da je SLS za predpust snela krinko. Res jo je snela, pa njemu Kajti dr. Žerjav je tisti, ki je 18 mesecev bil v vladi, ko so se sedanji davki vpeljali, zdaj pa vpije, naj jih SLS čez noč odpravi! Sam je rekel, da se to čez noč ne bo dalo zahtevati niti izvršiti, zdaj pa se dere «Domovina» kot žerjav, a tega ne pove, da je SLS reš čez noč omilila dohodnino, ko je povišala najnižjo podlago za odmero dohodnine na 6000 Din, da bo čez noč znižala davke, ko se bo sprejel zakon o izenačenju, ki je že pripravljen, da se bo čez noč odvil davčni vijak, ko se je olajšalo plačevanje davkov z 20% boni. Da, da, Žerjav, česar niste vi naredili skozi 18 mesecev, je naredila SLS čez noč!

Demokrati štejejo glasove, ki so jih dobili, pa pišejo: «Mi rastemo.» Ko so šteli bankovce pri Slavenski banki, so pa rekli: «Mi . . .» Zdaj pa so zrastle do nebes, ko ležijo na tleh.

Demokrati so — klerikaleci. Imajo pri šestih poslancih enega duhovnika in sicer protestanta. Pa se tudi za duhovnike zelo briga, on le o njih piše, kar je tudi «Domovina» storila, ko v zadnji številki na nešteti mestih napada duhovnike. S krivičnimi napadi na duhovnike si bo med našim ljudstvom veliko na ugledu pridobila, to si lahko domišljuje.

«Kmetijski list» pravi, da ima Radičeva stranka na Slovenskem še polovico glasov, kot jih je že imela, nekako še 31.000. K temu pa dostavimo iz iste številke te-le besede: «Kmetje, izpreglejte! Kogar narod obsodi, tega tudi Bog ubije! Zato kličemo, kdor noče rogniti, naj zbeži danes! Jutri bo že prepozno!» Te besede «Kmetijskega lista» so poslovilne besede radičevcem, ki hite iz te razpadle stranke.

Dr. Novačan se je zahvalil v «Kmetijskem listu» svojim volilecem za izvolitev, ker je bil eno uro poslanec.

Socialist Prepeluh bode za naprej nastavljal dekane, kot piše v «Kmetijskem listu», ker ne pusti več tega posla škofom. Pa pravijo, naj se politika ne meša v cerkvene zadeve. G. Prepeluh, kaj vas pa briga ta cerkvena zadeva?! Kolikor se je do zdaj pokazalo, so si radičevci razdelili cerkvene zadeve tako-le: Radič ima prek škofe, Prepeluh dekane, Pucelj mežnarje, dr. Novačan, ker bi na vsak način bil rad minister, pa ministrante.

Somišljeniki. ŠTIRTI DEL LISTA

Cprav Sobek razen cjupage*) ni imel drugega orožja, kajti so bili nenadoma navalili nanj, in on ni imel dosti časa pripravljati se, vendar je spoznal kmet, da to ni navaden potepuh. Obleko je imel ponošeno, raztrgano, a videti je bilo, da je bila nekoč lepa. Naj bo, kdor hoče, kmet se ga ni bal. Vedel je, da mu ničesar ne vzame, ker ničesar ni imel, tak siromak je bil. Dal je Sobku juhe, mu rekel, naj leže na polstržju, dalje pa ni povpraševal.

Danes je prišel, jutri odide, toliko da sta se videla.

Sobka pa je kar stresalo na klopi, kajti prepričan je bil, da se, ako pove svoje ime, zgodi, kakor bi bilo iz peči treščilo. On je bil tisti, ki je bil oropal štirinajst židovskih krčem, on je dvakrat ušel iz oravskega grada, on je čisto sam pod Hrdakom sedem ogrskih huzarjev odgnal od deklet, oborožen samo z lesenim stolom, on se je štirim oravskim hajdukom iztrgal iz verig in vezil s tem, da jih je pretrgal kakor konopec, on je končno žida na Obidovi, ki je imel denar zakopan v zemlji in ni hotel povedati o njem, za brado in zalisce pribil k drevesu in mu podkuril krčmo, in prav zaradi tega je bila na njegovo glavo razpisana tista svota; on je končno pokradel toliko konj in volov, toliko ljudi pohabil in ugnal toliko razbojniških, da si je po pravici mogel misliti, da se, čim pove svoje ime, zgodi to, kakor če bi iz peči strela udarila v izbo.

Nazadnje se ni mogel več vzdržati, ker je vedel, da so ga razbojnaki po vsi okolici, po vaseh in mestih, in da so po cerkvah duhovniki to oznanili s prižnic; ni se mogel premagovati in je rekel:

«Jaz sem Sobek Javorcaž!»
Tako čast je imel ta beštija.

*) Okovana palica z dvojno sekuro namesto ročaja. — Op. prel.

Rokovnjaška koča.

Poljski spisal Kazimir Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Obrnil se je od vrat proti dolini in zažugal z roko:

«Gruntarji! Gruntarji! Pognali ste me!» V sramoto si name, pravite, «ti stari razbojnik in tat!» Sinka! Nad vama naj se maščuje, da se moram tako potikati. Naj se maščuje! Sedaj bosta umirala gladu — gruntarja — berača! Pogorelca!»

In potresal je s suho, tenko roko proti vasi, grozno so mu žarele oči in tenke, viseče ustnice so mu trepetale.

Medtem pa si je Kaminski zavezoval opanke in godral: «Vse prav, kum, samo ko bi mi sinoči ne bili izpili vsega žganja! Prav nič ni ostalo.»

S kočo je šlo h koncu.

Pričeli so padati gozdi pod Košisto, zravnali so se senožeti in v bližini stavile koče.

Rokovnjaška koča je propadala, nihče je ni opravljal. Neko jesen je veter odnesel streho in jo razbil; stene so potem preperete in gnile. Naokrog je vzrastlo razno rastlinje, skozi tramove sten so pričeli prodirati zeleni, mrki čisti lapuha, znotraj pa je pričela rasti trava. Mahovi in vlažna plesnoba je prerastla stenske tramove in jih pokrila z bledim zelenjem. Okrog sten se je razrastla rjasta, tožna kislica in mračne, zaspane koprive.

Nizke stene so se vsako leto bolj izgubljale poleti v gostem rastlinskem zelenju, pozimi pa v snegu, ki ga je bil nanesel veter. Burja je podrta dve steni, južno in zapadno; dve drugi sta se nekaj let pozneje zrušili pod tež-

kim snegom. Lapuh, trava, kislica, koprive, bele in modre cvetlice so na poletje zarastle zrušene tramove. Zemlja je pogoltnita prepereli in gnijoči les. Čez nekaj let o rokovnjaški koči ni ostalo niš sledu. Spomin nanjo jo je preživel obenem z imeni Luščikovih Bleskotcev, Zgornjega ali Košla Vrtavke iz Pardolovke, Zoške Mocarne iz Koščelisk, lovca Samka Vidoveca, bednih brata in sestre Jasja in Terze Slodčikove in starega Gacka Topora Jasice z Grobege, ki se je bil maščeval nad zlobnimi sinovi.

Kakšno čast je imel Sobek Javorcaž.

Poljski spisal Kazimir Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Za izročitev Sobka (Boštjana) Javorcaža (Jaworcarza) je bilo razpisanih dvajset cekinov. Vendar bi ga nikdar ne bili dobili, ko bi ga ne bila pokopala njegova čast.

Ves dan so ga gonili hajduki, grozno je bil upehan. Zasedovalcem je pa le utekel, pa je že komaj dihal. Ob harklovski cesti je v neki koči gorela luč — vstopil je.

Naletel je tam na ženo, kmeta, tri otroke, dve deklici in malega dečka; večerjali so.

Pozdravil je in povedal: «Bežal sem po cestah in nescetah ves božji dan in ničesar nisem zaužil. Ali bi mi dali malo tiste kisle juhe, vidim, da jeste, kar žge me v prsih. Potem bi pa kam legel do jutra.»

Hočeš nočeš mu je gospodar moral dati prenočišče, kajti Sobek je prav do stropa segal z glavo. Prijazno mu je rekel, naj sede na klop in pije z njimi juho, kakor se mu ljubi.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Vlada dela. Kakor smo lahko pričakovali, tako se tudi res nismo varali, da bo vlada zdaj v resnici delala. Vsi so mislili, da bo v hrupnih besedah povdarjala Bog ve kake programe. Toda vlada je brez vsakih izjav šla — na delo. V nekaj dnevih je določila glavne smeri, v katerih bo svoje delovanje izvrševala: 1. poštenost, 2. delavnost, 3. olajšanje davčnih bremen, 4. zenačenje davčnih bremen na vse sorazmerno in pravično, 5. varčevanje. To, kar je naša stranka vedno povdarjala, da je vladi manjkalo, to ji je sedaj prišlo. In Srbi sami so veseli, da delujejo skupaj s SLS, ki je stranka dela in da bo zdaj skupna vlada radikalov in SLS tudi vlada dela.

Radič je še vedno — na prodaj! Kadar gre kak trgovec v propast, tedaj se dela veliko reklamo in napravi — »Ausverkauf«, potem pa je vsega konec. Tako bo tudi z radičevci. Reklamo dela Radič, istočasno pa se ponuja vladi, da je že res sumljivo. Zanimivo bo njegovo postopanje pri proračunski razpravi, če bodo radičevci glasovali za proračun, ki so ga sestavili, ali ne. Vlada jih bo tu poizkusila, da se pokažejo, ali iskreno žele v vlado, ali samo zato, da bi bili »na varnem«.

Pribečičevci demokrati so popolnoma osamljeni. Vse v celi državi je veselo, da ti ljudje nimajo več besede v vladi. Ker so mislili, da SLS ne bo nikoli več v vladi, so bili popolnoma prepričani, da pridejo le oni v poštev. Zato zdaj toliko jeze in tako vpitje. Ravno s tem so se pa pred vso javnostjo razgalili, da so neresna stranka, s katero se ne bo več računalo. Tudi obisk dr. Žerjava pri kralju jim ni koristil, preje še škodoval. Upamo, da bo mogoče kmalu sporočiti javnosti še kaj bolj vselega o tej stranki.

Državni proračun. Za gospodarstvo v državi tvori podlago državni proračun. Sedanja vlada je morala prevzeti dosedanj proračun kot ga je pripravila vlada radikalov in radičevcev, ker v zadnjem hipu ni bilo mogoče ga čisto izpremeniti, ker da to veliko dela. Toda kljub temu se bo zgodilo že zdaj precej tega, kar naš narod zahteva. Finančni minister je podal poročilo o proračunu in povdarjal sledeče točke: 1. Prvo je varčevanje, kolikor le mogoče. Proračun, ki je znašal prvotno 15 milijard 990 milijonov Din, se je znižal za 4 milijarde in 300 milijonov Din. 2. Pravično je treba razdeliti davčna bremena in to na ta način, da se davki izenačijo, da se davki zmanjšajo in omili dosedanje kruto izterjevanje. 3. Pred vsem pa je treba podpreti kmeti, da more vzdržati na kmetiji, ker on je tisti, ki reže kruh sebi in ga oskrbuje drugim. Zato se bo vlada lotila takoj dela, da dvigne kmetijsko gospodarstvo na tisto višino, ki jo potrebuje. Zato bo vlada skrbela, da bo kmet svoje pridelke lahko v tujino prodal, da bo poceni uvažal svoje potreščine, da bo z denarjem, ki se mu mora za nizke obresti oskrbeti, zboljšal svoje gospodarstvo. Da bo vlada mogla vse to izvesti, bo k proračunu pristavila posebne dodatke, v katerih bodo določene svote v ta namen. Že malo kmetijo kjer je zavoženo gospodarstvo, v nekaj mesecih ne urediš, a v par letih pa čisto, tako vemo, da vlada ne bo srogla vsega izvršiti jutri, a izvršila bo, ker je v vladi SLS, ki ji ves naš narod, posebno še naš kmet, zaurja.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italija proti nam. Vedno bolj se to kaže, celo izjavljajo očito. Zdjaj so odposlanci Mussolinija začeli že javno govoriti, da ne bo Italija odnehala, dokler ne dobi Dalmacije. Ona hoče imeti morje. Dandanes pa je morje še najboljša prometna pot, ker je najcenejša, zato je v zadregi vsaka država, ki nima morja. Toda Italijan se moti, če misli, da bomo Jugoslovani osamljeni in da nas bo lahko preenetil. Mussolini lahko obrača, a Bog bo pa obrnil. In tedaj ne bo dobro Italiji. Ne mislimo na krvavo vojsko, pač pa na izpremembe v zunanji politiki, ki se bližajo, v katerih bo glavno vlogo v Evropi igrala Rusija, za njo pa Nemčija. Italijan s svojo Anglijo bo pa kljub vročini trepetal.

Na Rumunskem traja dalje skrivnostni boj za prestolonasledstvo. Rumunski kralj Ferdinand leži smrtno bolan v Bukarešti. A tudi v boleznih mu ne dajo miru, pač pa ga silijo, da bi podpisal odlok proti bivšemu prestolonasledniku Karlu. Kralj očie tega ne mara in jih je že ježno zavrnil: »Pustite me vsaj, da v miru umrjem!« Boj se bo nada-

In ni se zmotil.

Kmet pipe ni vtaknil v usta, ampak mu je kar roka zastala, žena je z žlico zadela ob skledo, devotki sta na stečaj odprli oči, deček pa je planil s sedeža in zbežal skozi vrata, kot bi ga bil kdo s kropom polil. Kar zmanjkalo ga je.

Sobek je vedel, kaj dela, tega je bil silno vesel. Ozrl se je naokrog.

»Vi ste Sobek Javorcaž?« je kmet zajecjal čez nekaj časa.

»Sem!«

Zdjaj pa ga niso več vabili pod streho, ampak na posteljo, in sami so hoteli iti pod streho čeprav je bila silno mrzla noč. Sobek pa si je dal postlati v beli sobi — ukazoval je, saj je imel pravico — in zadovoljen je bil, da se bo vendar pod streho prespal. Tretji teden so ga že nasledovali.

Bil je častiljubljen človek, in od ljudi je pričakoval take časti, kakor je bila njegova.

Ni dvomil, da kmet ve za nagrado na njegovo glavo, a odbijal je misel, da bi ga utegnil izdati.

»Nikar ne zamerite!« je rekel mirno, ko je odhajal iz črne izbe.

»O, ni nič hudega!« je odgovoril kmet, Sobek pa je šel v belo izbo, legel in zaspal.

Kmet pa naravnost k starešini, ta pa naravnost po kmete. Zbra'o se jih je dvanajst, ali pa še več. Hiše ni bilo treba obkoliti, okna so bila zamrežena. Zato je vsa to'pa drla v izbo, kjer je Sobek spal. Po rokovnjaški navadi je bil čjupago položil poleg sebe, a žena mu jo je bila za časa izmaknila.

ljeval nekaj časa na skrivnem, nevarnost pa je, če se zadeva ne uredi, da se bo končal krvavo.

Češkoslovaška za Jugoslavijo. Češka ve, da ji je ena najbolj zvestih zaveznic Jugoslavija, zato je češka skupščina to zvezo znova povdarjala, kar bo storila še posebno te dni, ko pridejo jugoslovanski poslanci v Prago. V Prago je odšel izmed naših poslancev med drugimi tudi g. Franjo Žebot.

Nemčija ima vlado z večino treh glasov, a ta vlada ima doma in v tujini velikanski ugled in pričakujejo od nje, da bo veliko pripomogla k miru in redu v Evropi.

Na Portugalskem je bila revolucija. Nekaj generalov si jo je omislilo, boj je trajal nekaj tednov. Glavni vodja je v boju padel, ostale so polovili, tako da je zdaj že precej mirno v deželi. Kar je bilo vojakov, so se podali vladinim četam kar trumoma. Revolucija je zahtevala več tisoč človeških žrtev, uspela pa ni.

Kaj je novega?

Velika ugodnost naročnikom »Slov. Gospodarja«!

Da bi naročnikom »Slovenskega Gospodarja« mogli nuditi kar največ poučnega in zabavnega čtiva, smo letos uredili tako, da dobi vsak naročnik »Slovenskega Gospodarja« list »Naš dom« za znižano ceno 15 Din na leto. »Naš dom« bo letos izredno zanimiv in zabaven. Vsakdo v družini, mladi in stari, bodo našli v njem, kar jih bo zanimalo. Zato takoj naročite po dopisnici »Naš dom« v Mariboru, Aleksandrova cesta 6, in pripomnite, da ste naročnik »Slovenskega Gospodarja«!

Voditeljem agitacije za »Slovenskega Gospodarja«!

Na vse krajevne odbore SLS v vsaki župniji smo poslali seznam naročnikov s posebnimi navodili. Stopite takoj v stik s krajevnim odborom SLS in mesec marec posvetite tej skrbi, da do skrajne možnosti razširite »Slovenskega Gospodarja«! Do konca meseca marca pa nam določite poročilo v smislu našega dopisa z dne 20. X. 1926. Če delamo za razširjenje dobrega časopisja, opravljamo veliko kulturno in sveto delo! Zato z vso požrtvovalnostjo in neustrašenostjo na delo za »Slovenskega Gospodarja«!

Pogreb arhidijakona Franca Hrastelja. Zadnji četrtlet dne 10. t. m., smo spremili na njegov zadnji poti g. arhidijakona in nadžupnika konjiškega Franca Hrastelja. Pogreb je vodil g. dr. Martin Matek, stolni prošt mariborski in osebni prijatelj blagega pokojnika. V svojem žalnem govoru je g. prošt razvil prelepe misli o smrti pravičnika. Po slovesni pontifikalni sv. maši se je razvil sprevod na pokopališče pri Sv. Ani, ki je bil veličastna žalna manifestacija, kakršne Konjice še niso videli in ki je pričala, kako priljubljen je bil blagi pokojnik pri vseh brez izjeme. Pogreba so se udeležili poleg g. prošta visoki cerkveni dostojanstveniki: prelat in stolni dekan dr. Ivan Tomažič, rajhenburški opat Dom Placid Špalle, celjski opat Peter Jurak, oba mariborska monsignora I. K. Vreže in dr. Ant. Jerovšek ter še 55 drugih duhovnikov iz raznih krajev naše škofije. Mnogi, ki so bili vsled hude zime zadržani, so pisмено izrazili svoje sožalje, med njimi rektor ljubljanske univerze dr. Franc Lukman. Pogreba so se nadalje še udeležili: okrajni glavar Karl Trstenjak, načelnik okrajnega zastopa dr. Rudolf, trški župan Rado Jereb ter drugi zastopniki konjiških uradov; dalje knežja hiša Windischgraetz, tvrdka L. Laurich, vsi tržani in veliko število ljudstva iz celega konjiškega okraja. Pevski zbor pod vodstvom g. Antona Smogavca je zapel ganljive žalostinke pri hiši žalosti in ob odprtem grobu. Pogreba so se tudi udeležili: Križevska družba, Orli in Orlice s praporom, zastopniki raznih društev in korporacij, šolska mladina in požarna bramba ki je skrbela za vzoren red pri pogrebu. Pri odprtem grobu se je poslovil od g. arhidijakona v izbranih besedah poslanec oblastne skupščine mariborske, g. Leopold Bruderman. Vence so darovali: knežja rodbina Windischgraetz, tržani, Katoliško izobraževalno društvo in še mnogo drugih. — Ko smo se s solznimi očmi poslavljali od Rozmanovega groba, kamor smo položili zemeljske ostanke dragega pokojnika, se nam je srce trgalo žalosti. Konjičani bodo gotovo, kakor dozdej tudi v bodoče oskrbovali

Ko je ugledal luč in ljudi, je segel po čjupagi — ni je — skoči iz postelje. A zvrta ženska je bila natihem graha natrosila po tleh. Sobku je izpodrsnilo, da je padel. Planili so čezenj in ga zvezali.

Tako so zajeli v Harklovu za Novim trgom Sobka Javorcaža z Brega izpod samotnih Tater, ki se je, kakor se je govorilo, zemlja pred njim tresla od straha, zemlja, kjer je tekel Vah, Orava, Poprad in Dunajec. Polastili so se ga po izdaji kmeta in ženske. Vest o Sobku je šla daleč, daleč na okoli.

Ko so ga hoteli posaditi na voz, da ga popeljejo v Novi trg k sodišču, je rekel kmetu, ki ga je izdal:

»Zakaj mi nisi rekel, da si siromak, in zakaj si napravil to sramoto, da si me izdal? Saj bi ti bil tudi jaz dal toliko ali pa še več, kot bi hotel. Ti, baba, ki si mi graha natrosila pod opanke, pa zaslužiš, da bi ti v oči pljunil. Če bi me kdo izdal — no — saj so to razglasili po mestih in vaseh, vsak je imel pravico do tega, meni se ni bilo treba bahati, kdo sem! No, pa z Bogom vsi skupaj! Nad vami se ne bom maščeval, kajti orel se maščuje nad jastrebom samo takrat, kadar mu v gnezdo sili.«

Rad bi si bil klobuk pomaknil po strani, sunil je s pleči, pa je imel roke zvezane. Starešina in svetovalci in vsi kmetje so se čudili takemu junaštvu.

»Človek božji, ali ne veš, kam pojdeš?« je rekel starešina.

»Vem, kam pojdem, in tudi to vem, da pojdem prav lepo.«

»Zakaj?«

»Ker me bodo konji ali pa volji potegnili.«

Bali so se ga pa tako, da ga nihče ni udaril na to žalitev; celo z občudovanjem so ga pogledali kmetje.

od zdaj naprej Rozman-Hrasteljev grob, v katerem počiva ta dva plemenita in nepozabna konjiška nadžupnika.

Zopet bomba v Mariboru. »Gospodar« je poročal, kako so napadli pred meseci trije doslej neodkriti moški vodjo delavnice drž. železnice g. Dolkowskega in so ga tedaj precej poškodovali. Ta prvi napad se je dogajal pred lastno hišo g. vodje v Koseskega ulici 8 v Magdalenskem predmestju. V petek ob dveh ponoči je zbudila prebivalce Magdalenskega predmestja iz spanja močna eksplozija. Detonacija je bila tako silna, da so jo slišali stražniki na Aleksandrovo cesto. Tej prvi eksploziji so sledile slabše v smeri proti Teznu. G. Dolkowsky ima svojo lastno hišo in je vohod skozi vrt. Pod tremi stanovanjskimi sobami so kleti. Na srednjem kletnem oknu, ki je bilo zamreženo, je bila postavljena eksplozivna snov v pločevinasti škatli. Eksplozija je razdrila železno omrežje in dele pločevinaste škatle je pognalo skozi klet celo v leseni plot, ki je krog hiše. Radi zračnega pritiska so popokale vse šipe na hiši g. Dolkowskega in na hiši nasproti. V hiši sta bili gospa Dolkowsky in služkinja. Obe sta ostali nepoškodovani, če prezmemo smrtni strah, v katerega ju je pahnila eksplozija. G. Dolkowskega, kateremu je bila namenjena bomba, ni bilo doma, ker se mudi že od pondeljka po uradnih opravkih v Belgradu. Atentatorjem tudi ni bilo znano, kje da ima g. vodja svojo spalnico, ker so ostavili eksplozivno snov pod srednje kletno okno in ne pod zadnje, nad katerim je spalnica g. Dolkowskega. Napadalci, o katerih se dasedaj še ne ve nič gotovega, so prišli od Tezna ali iz Stencev. Policija je s celim svojim aparatom pridno na delu da izslediti te drzne metelce bomb.

Konja je zakvarjal. Po mariborskih gostilnah se zelo strastno igra znana igra »šnapla«. Igra sicer ni hazardna, toda po visokih vlogah, katere stavijo strastni igralci, doseže čisto hazardni značaj. Preteklo sredo se je odigrala v neki mariborski gostilni — med bivšim gostilničarjem in mesarjem K. in med kmetom B. iz Bistrice partija »šnapla«, o kateri govore sedaj vsi šnaplariji. Stava je bila namreč izredno visoka; mesar K. je stavil 7000 Din, kmet pa svojega konja, vpreženega v zunaj gostilne stoječ vozček. Igrala sta samo na en »pumerl«. Kmetič je imel smolo ter je konja zaigral. Skoro jokaje je prosil svojega nasprotnika, naj mu pusti konja samo za toliko časa, da se popelje domov. Gojil je najbrže upanje, da mesar ne pride po konja, toda bridko je bil prevaran; naslednjega dne se je pri njem K., odvezal konja iz hleva ter ga odpeljal s seboj. Ubogi kmet je v strahu pritekel za njim v Maribor, se prijavil na policijo ter z njeno pomočjo dobil konja nazaj. Policija pa je oba prijavitelja sodniji, kjer ju čaka radi hazardiranja občutna kazen.

Tatovi in vlomilci na delu. Vse premožnejše Brežičane vznemirja vlomilska družba, ki nas zadnje čase prav pridno obiskuje in ki ji morajo biti domače razmere prav dobro znane. Kakor smo že poročali, so ti neznanzi zlikovec pred enim mesecem vlomili v pisarno odvetnika in mestnega župana g. dr. Josipa Zdolška. Kmalu nato so poskusili svojo srečo pri pekovskem mojstru Ignaciju Poljanškem. Njihov tru ni bil zaman. Dne 5. februarja pa so se odločili obiskati petičnega odvetnika d. Lud. Stikerja. S ključem, ki ga je vlomilec pred 10 dnevi ukradel, je odprl vhodna vrata veže. S ponarejenim ključem je odprl pisarno, kjer je s škarjami vlomil v miznico ter ukradel razne koleke po 1 do 50 Din v skupni vrednosti 2500 Din. Iz odprte sobe za služkinjo pa je ukradel zapestno uro, zlat prstan, denarnico iz krokodilove kože s 766 Din gotovine, 20 robcev z monogramom M. K. in L. K., nekaj mila in ženske nogavice. Skupna škoda znaša 5000 Din. Za predrznim vlomilec ni dosedaj nobenega sledu.

Sam se je izdal. Čuden gost je obiskal pred nedavnim bolnico v Murški Soboti. Maks Gosnik da je, je rekel in da potuje peš iz Hamburga v Carigrad. Prosil je za sprejem, da bi se nekoliko odpočil. Vodstvo bolnice ga je sprejelo. A sreča gostu ni bila mila. Nekemu bolniku je pripovedoval o sebi tako junaške stvari, da jih ni mogel odbržati za sebe, marveč je vse povedal upraviteljsvu bolnice. Vodstvo je naznanilo zadevo orožništvu. To je nepoznanega gosta aretirala in pri tem se je pokazalo, da bolnica ni izkazovala gostoljubja Maksu Gosniku, temveč Rudolfu Korošču, ki je na davčnem uradu v Šabcu poneveril nad 500.000 Din. Seveda se je moral preseliti iz bolnice v ječo, kjer bo ob strani sodnije predmet precejšnjega zanimanja.

Morda bi ga bili celo izpustili, ko bi se ne bili ozirali drug na drugega in računali z maščevanjem. Pričakovali so, da dobi vsak nekaj. Zato jih je tudi večina sedla na voz.

Sobek Javorcaž pa je med potjo prepeval in se jim rogal. Jeza jih je grabila, a tepsti se ga niso upali. Tako so se peljali naprej in ga kleli, on pa je prepeval in se smejal. Izpustili bi ga bili, ker njim samim ni storil nič žalega, a čakali so, da za njega pri sodniji dobi vsak vsaj po dve dvojači.

Čeprav so si o kmetu, ki ga je izdal, mislili, da je malopridnež, so ga vendar zavidali za tistih dvajset cekinov in obžalovali, da Bog ni k njim pripeljal Sobka.

Ljudje so že taki.

Pripeljali so ga v Novi trg, v uradu so ga prevzeli in poslali v Novi Sonč. Naj bo že tako ali tako, Sobek Javorcaž je dobil dvajset let ječe. Kajti pri sodniji je prišlo drugo za drugim vse na dan, kaj je ukradel, ubil in koliko krčem je požgal. Ko so mu pričeli naštevati, kaj, kje in kako, je vse kazalo, da do večera tega ne bo konec. Toliko je bilo tega.

Sobek je torej dobil dvajset let ječe. Ljudje pa so pripovedovali, da to še ni tako hudo, češ, da bi bil lahko dobil dvaindvajset ali triindvajset let. Sicer pa ni dosti razlike, ako reko dvajset, dvaindvajset ali triindvajset. Tudi če bi rekli petdeset. Ako pa te zapro za vse življenje, ej, — ta je pa huda. Neki kmet je bil takrat šestdeset let star, ko so mu pa rekli: »Dvajset let boš sedel.« se je poprsakal po glavi, šlo je pa vendar. Dosmrtna ječa, ta je pa huda. Ko bi bil kdo star osemdeset let, pa bi mu rekli: »na dosmrtno ječo!« bi bilo to isto, kakor bi mu bili pri pričel glavo vtaknili v rakvo.

(Dalje prihodnjik.)